

1 300 svar i Läkartidningens tävling om medicinhistoria vid riksstämman

Intresset för medicinshistoria är uppenbarligen stort, för Läkartidningens tävling, i samarbete med tio medicinhistoriska museer, vid 1995 års riksstämma slog alla tidigare rekord. Mer än 1 300 tipslappar lämnades in, trots att många suckade över att det var en svår tävling.

Även om flertalet deltagare nog är mest intresserade av vad de tio utställda föremålen användes till – de beskrivs i bildtexterna på denna och nästa sida – börjar vi med att redovisa vinnarna. Dessa valdes genom lottning bland dem som hade tippat

bäst. Maximum var nio rätt, eftersom tävlingsredaktionen hade åstadkommit en slamkryparfråga (bilden nederst till höger på nästa sida).

Förstapriset, en glasskål signerad Eva Englund, går till *Ingrid Malander* i Järfälla. Följande kvartett får andrapris, som består av bok och Läkartidningens slips: *Alexander Wikström*, Täby, *Olav Steneth*, Brunflo, *Berndt Ehinger*, Lund, och *Björn Stenberg*, Örebro.

Vi hoppas att tävlingen stimulerat intresset för medicinshistoria och för besök på museerna, som presenteras på följande sidor. Museerna i Stockholm och Uppsala har nyligen flyttat in i nya lokaler, och under 1996 kommer också medicinhistorikerna i Umeå att få särskilda utrymmen så att de kan göra sina samlingar rättvisa.

Foto samtliga bilder:

En hornpipa för mjölksugning är det faktiskt, från Medicinhistoriska museet i Lund. Den ingick i barnmorskeutrustningen i slutet av 1800-talet innan mjölkpumpar av glas kom i bruk. (Se Cecilia Carlén-Nilssons artikel i Sydsvenska medicinhistoriska sällskapets årsbok 1993:179-82).

Kvartsbrännaren från Långbro museum användes förstas för ljusbehandling på det psykiatriska sjukhuset, effekten var allmänt roburerande.

Koppsnäpparen i mässing kommer från Medicinhistoriska museet i Stockholm. Tolv skårar i huden skapades med instrumentets skärutrustning, som sitter på undersidan.

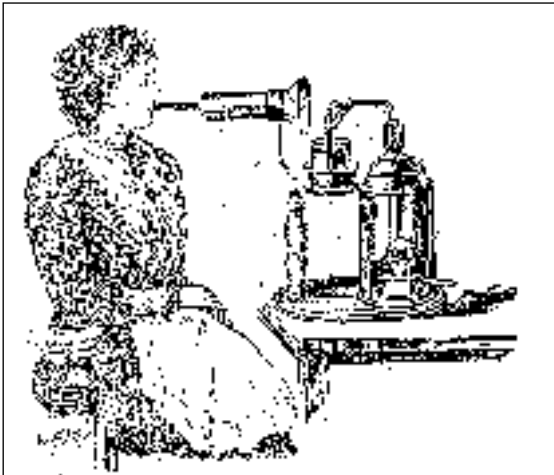

Munöppnaren (obturator), som förstas också kunde användas som munspärr, kommer från Medicinhistoriska museet i Göteborg. Den är av trä och härstammar från sekelskiftet.

En dampotta är det, inte en såssnipa, och den formfulländade porslinspjäsen kommer från Ersta diakonimuseum.

Inhalationsapparaten från Medicinhistoriska museet i Helsingborg var tävlingens mest komplicerade konstruktion. Teckningen ovan, som kommer från »Gebrauchsanweisung für den Dampf-Inhalations-Apparat», visar användningen.

Näshållaren från Medicinhistoriska avdelningen vid Östergötlands länsmuseum ser ut som ett pinoredskap, men kom till användning vid näsfrakturer. Det svarta ripsbandet fästes runt skallen, och de sämskskinnsklädda näshållarna ställdes in med en nyckel. Konstruktionen kommer från Söderköpings lasarets röntgenavdelning. Troligen användes den på 1920-talet.

Sfygmografen, dvs en pulsräknare med grafisk registrering som gav en uppfattning om blodtrycket, kommer från det nyligen öppnade Medicinhistoriska museet i Uppsala. Modellen härstammar från 1800-talet. Den bands fast vid armen. Apparaten, som förvarades i ett svart fodral med texten »Sphygmographe de Marey», tillhörde fysiologiska institutionen i Uppsala.

Hemorroidtången tillhörde operationsutrustningen vid Bjurholms sjukstuga. Den är tillverkad av stål och elfenben. Nu finns tången i de medicinhistoriska samlingarna vid Västerbottens museum i Umeå.

Hudsnäpparen från 1840-talet, från Köpenhamn, användes för att göra hål i epidermis. Vi har inget belegg för att den var i bruk vid smittkoppsvaccination (det mest

plausibla av de alternativ som gavs i tävlingen). Troligen användes den mest för att oljor och salvor (med t ex morfin eller belladonna) lättare skulle sugas upp av kroppen.